شىنجاڭ ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى تارىخىنى يېزىش-تەھرىرلەش كومىتېتى

شىنجاڭ ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىغا دائىر چوڭ ئىشلار خاتىرىسى

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

شىنجاڭ ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىغا دائىر
چوڭ ئىشلار خاتىرىسى

شىنجاڭ ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى تارىخىنى يېزىش-تەھرىرلەش كومىتېتى

责任编辑：　乌布利·斯拉木
责任校对：　阿斯亚
技术编辑：　亚生·吐尔地
封面设计：　胡隽秋，卡哈尔·欧司曼

新疆三区革命大事记　（维吾尔文）
新疆三区革命史编纂委员会
阿不都拉·阿吾提等译
米吉提·阿不都若素力、陈毓贵校订

新疆人民出版社出版
（乌鲁木齐市解放南路 348 号，　邮政编码：830001）
新疆新华书店发行
中共新疆维吾尔自治区委员会办公厅文印中心印刷
850×1168 毫米　32 开本　15.125 印张　2 插页
1995 年 8 月第 1 版　1996 年 9 月第 2 次印刷
印数：　2,001——8,000

ISBN 7－228—03601－8/K·398　　定价：13.50 元

بۇ كىتاب نەشرىياتىمىزنىڭ 1994 - يىل 9 - ئاي 1 - نەشرى، 1994 - يىل 9 - ئاي 1 - باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى. ئىككىنچى قېتىم بېسىلغاندا، بۇ كىتابنىڭ تەرجىمىسىگە قىسمەن تۈزىتىش كىرگۈزۈلدى.

本书根据本社 1994 年 9 月第 1 版，1994 年 9 月第 1 次印刷本翻译出版。第二次印刷时，对本书的译文作了部分修改。

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئوبۇل ئىسلام
مەسئۇل كوررېكتورى: ئاسىيە ئەخمەت
تېخرېداكتور: ياسىن تۇردى
مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى: خۇجۇنچىۋ، قاھار ئوسمان

شىنجاڭ ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىغا دائىر چوڭ ئىشلار خاتىرىسى
شىنجاڭ ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى تارىخىنى يېزىش - تەھرىرلەش كومىتېتى
تەرجىمە قىلغۇچى: ئابدۇللا ئاۋۇت قاتارلىقلار
تەرجىمە مۇھەررىرى: مىجىت ئابدۇرۇسۇل، چېن يۇگۇي

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق كوچىسى №348)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
ح ك پ ش ئۇ ئا ر كومىتېتى بەنگۇڭتىڭى ھۆججەت
بېسىش مەركىزىدە بېسىلدى
فورماتى: 850×1168 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى: 15.125 قىستۇرما ۋارىقى: 2
1995 - يىل 8 - ئاي 1 - نەشرى
1996 - يىل 8 - ئاي 2 - بېسىلىشى
تىرازى: 2.001——8.000
ISBN 7—228—03601—8 K・398
باھاسى: 13.50 يۈەن

مۇندەرىجە

كىرىش سۆز .... (1)

1 . شىنجاڭ ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىنىڭ پارتلىشى ۋە تەرەققىي قىلىشى

(1944 - يىل 4 - ئايدىن 1945 - يىل 9 - ئايغىچە) .... (8)

2 . ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى ھۆكۈمىتى بىلەن گومىنداڭ مەركىزىي ھۆكۈمىتى ئوتتۇرىسىدا ئېلىپ بېرىلغان تىنچلىق سۆھبىتى

(1945 - يىل 9 - ئايدىن 1946 - يىل 6 - ئايغىچە) ...... (145)

3 . شىنجاڭ بىرلەشمە ھۆكۈمىتىنىڭ قۇرۇلۇشى ۋە يىمىرىلىشى

(1946- يىل 7 - ئايدىن 1947 - يىل 8 - ئايغىچە) .... (234)

4 . ئۈچ ۋىلايەت ئىچكى قىسمىنىڭ تەرتىپكە سېلىنىشى ۋە مۇستەھكەملىنىشى

(1947 - يىل 8 - ئايدىن 1949 - يىل 8 - ئايغىچە) ...... (327)

5 . جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ بىۋاستە رەھبەرلىكىدە ، ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىنىڭ پۈتۈن مەملىكەت خەلق دېموكراتىك ئىنقىلابىنىڭ تاشقىنىغا تامامەن قوشۇلۇپ كېتىشى

(1949 - يىل8- ئايدىن 1949 - يىل 12 - ئايغىچە) .... (406)

ئاخىرقى سۆز .... (470)

خاتىمە .... (473)

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

كىرش سۆز

1944 - يىلى كۈزدە ، شېڭ شىسەي[1] ۋە گومىنداڭ ئەكسىيەتچىلىرىنىڭ مىللىي زۇلۇمى ۋە ۋەھشىيانە ھۆكۈمرانلىقىدىن جاق تويغان شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ ئىلى ، تارباغاتاي ، ئالتاي ۋىلايەتلىرىدىكى ئۇيغۇر ، قازاق قاتارلىق ئاز سانلىق مىللەتلەر ئاممىسىنىڭ مىللىي ئازادلىق ۋە دېموكراتىك سىياسىي قولغا كەلتۈرۈش يولىدىكى تەشكىللىك ۋە كەڭ كۆلەملىك قوراللىق كۆرىشى پارتلىدى ھەمدە ئۈچ ۋىلايەتتە ئىنقىلابىي ھاكىمىيەت قۇرۇلدى . بۇ ئىنقىلاب يۇقىرىدا دېيىلگەن ئۈچ ۋىلايەتتە پارتلىغاچقا ، ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى دەپ ئاتالدى .

ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى شىنجاڭنىڭ ھازىرقى زامان تارىخىدىكى زور ۋەقە . ئۇ جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى ۋە ئۇنىڭ رەھبەرلىكىدىكى پۈتۈن مەملىكەت خەلقىنىڭ ئىنقىلابىي ھەرىكىتىنىڭ تەسىر كۆرسىتىشى ۋە قوللىشى ئارقىسىدا ، سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ ياردەم بېرىشى ، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت تەرەققىپەرۋەر كىشىلىرىنىڭ تەشكىللىشى ۋە يېتەكلىشى ئارقىسىدا پارتلىدى . ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ بەش يىل داۋام قىلغان بۇ ئىنقىلاب ئەگرى - توقايلىقلار ئىچىدە ئىلگىرىلىدى ، غەلىبە ئىچىدە تەرەققىي قىلدى . ئۇ گومىنداڭ ئەكسىيەتچىلىرىنىڭ شىنجاڭدىكى ھۆكۈمرانلىقىغا قاقشاتقۇچ زەربە بېرىپ ، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنى مۇئەييەن دېموكراتىك ھوقۇققا ئىگە قىلدى ، گومىنداڭ ئەكسىيەتچىلىرىنىڭ شىنجاڭدىكى

---

① شېڭ شىسەي (1897 — 1970) : لياۋنىڭ ئۆلكىسىنىڭ كەييۈەن ناھىيىسىدىن ، خەنزۇ . 1930 - يىل كۈزدە شىنجاڭغا كەلگەن . 1933 - يىلى شىنجاڭدا يۈز بەرگەن « 12 - ئاپرېل » سىياسىي ئۆزگىرىشىدە تەختكە چىقىپ ، شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ چېگرا مۇداپىئە دۇبەنى بولغان ، ئۇ ھەربىي - مەمۇرىي چوڭ ھوقۇقنى چاڭگىلىغا ئېلىۋېلىپ ، مىلىتارىستلىق مۇستەبىت ھۆكۈمرانلىقىنى يۈرگۈزگەن . بىرمەھەل سوۋېت ئىتتىپاقى بىلەن دوست بولۇش ، كومپارتىيە بىلەن بىرلىشىش سىياسىتىنى يولغا قويغان . 1942 - يىلى ئاشكارا ھالدا جياڭ جېيشىنىڭ قوينىغا ئۆزىنى ئاتقان . 1944 - يىل 9 - ئايدا شىنجاڭدىن يۆتكىلىپ كەتكەن . يېڭى جۇڭگو قۇرۇلۇش ھارپىسىدا تەيۋەنگە قېچىپ كەتكەن . 1970 - يىلى كېسەل سەۋەبى بىلەن تەيۋەندە ئۆلگەن .

هەربىي كۆچىنى ئىسكەنجىگە ئېلىپ، غەربىي شىمال جەڭ مەيدانىدىكى خەلق ئازادلىق ئۇرۇشىنىڭ غەلىبىسىگە ماسلىشىپ، گومىنداڭ ئەكسىيەتچىلىرى ۋە جاھانگىرلارنىڭ شىنجاڭنى سوۋېت ئىتتىپاقىغا، كومپارتىيىگە قارشى تۇرۇش بازىسىغا ئايلاندۇرۇش سۇيىقەستىنى تارمار قىلىشقا، شىنجاڭنىڭ تىنچ يول بىلەن ئازاد قىلىنىشىغا، خەلق دېموكراتىك ئىنقىلابىنىڭ پۈتۈن مەملىكەت مىقياسىدا غەلىبە قازىنىشىغا مۇھىم تۆھپە قوشتى.

1949 - يىل 8 - ئايدا، ماۋزېدۇڭ ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىنىڭ رەھبىرى ئەخمەتجان قاسىمى① نى جۇڭگو خەلق سىياسىي مەسلىھەت كېڭىشى يىغىنىغا تەكلىپ قىلىپ يازغان خېتىدە: «سىلەرنىڭ كۆپ يىللاردىن بۇيان ئېلىپ بارغان كۈرىشىڭلار پۈتۈن جۇڭگو خەلقىمىزنىڭ دېموكراتىك ئىنقىلابىي ھەرىكىتىنىڭ بىر قىسمى» دەپ كۆرسىتىپ، ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىنىڭ خاراكتېرى ۋە تۆھپىسىنى تولۇق مۇئەييەنلەشتۈردى ۋە ئۇنىڭغا يۇقىرى باھا بەردى.

شىنجاڭ ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى مۇئەييەن تارىخىي شارائىتتا پارتلىدى. 1941 - يىل 6 - ئايدا، گېرمانىيە فاشىست قوشۇنلىرى سوۋېت ئىتتىپاقىغا كەڭ كۆلەمدە تاجاۋۇز قىلىپ كىردى. 10 - ئايدا لېنىنگراد (ھازىرقى سان پېتېربۇرگ) نى مۇھاسىرىگە ئېلىپ، موسكۋا شەھىرىگە قىستاپ

---

① ئەخمەتجان قاسىمى (1914 — 1949): شىنجاڭ غۇلجا ناھىيىسىدىن، ئۇيغۇر. ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىنىڭ كېيىنكى مەزگىلىدىكى ئاساسلىق رەھبىرى. باللىق چاغلىرىدا تاغىسى بىلەن سوۋېت ئىتتىپاقىغا كەتكەن، موسكۋا ئەمگەكچىلەر كوممۇنىستىك داشۆسىدە ئوقۇغان. 1942 - يىل 6 - ئايدا ۋەتەنگە قايتىپ كېلىپ، تارباغاتاي، ئىلى قاتارلىق جايلاردا مەخپىي پائالىيەت ئېلىپ بارغان. 1943 - يىل 12 - ئايدا شېڭ شىسەي تەرىپىدىن قولغا ئېلىنىپ تۈرمىگە تاشلانغان، 1944 - يىل 10 - ئايدا قويۇپ بېرىلگەن. ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىدە، غۇلجىدا ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ گېزىت مۇھەررىرى، ئۈچ ۋىلايەت ھۆكۈمىتىدە كاتىپ بولۇپ ئىشلىگەن. ئۈچ ۋىلايەت ھۆكۈمىتى ھەربىي ئىشلار نازارىتىنىڭ مەسئۇلى، ئۈچ ۋىلايەت ھۆكۈمىتىنىڭ ئەزاسى، ئۈچ ۋىلايەتنىڭ سۆھبەت ۋەكىلى بولغان، شىنجاڭ ئۆلكىلىك بىرلەشمە ھۆكۈمىتىنىڭ ئەزاسى، قوشۇمچە مۇئاۋىن رەئىسى، شىنجاڭدا تىنچلىق ۋە خەلقچىللىقنى ھىمايە قىلىش ئىتتىپاقى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ رەئىسى قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۆتىگەن. 1949 - يىل 8 - ئايدا يېڭى سىياسىي مەسلىھەت كېڭىشىنىڭ يىغىنىغا قاتنىشىش ئۈچۈن بېيجىڭغا كېتىۋاتقاندا ئايروپىلان ھادىسىسىگە ئۇچراپ بەختكە قارشى قازا تاپقان.

كەلدى ؛ ياپون جاھانگىرلىكى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى رەھبەرلىكى-
دىكى تايانچ بازىلار — دۈشمەن ئارقا سېپىدىكى ياپون باسقۇنچىلىرىغا
قارشى تايانچ بازىلارغا قاراتقان تازىلاشنى جىددىيلەشتۈردى ؛ گومىن-
داڭ ھۆكۈمىتى تەدرىجىي ھالدا ياپون باسقۇنچىلىرىغا پاسسىپ قارشى
تۇرۇش ، كومپارتىيىگە ئاكتىپ قارشى تۇرۇش تەرەپكە قاراپ ئۆزگىرىپ ،
كومپارتىيىگە قارشى ئۈزلۈكسىز سۈركۈلۈش پەيدا قىلىپ ، جۇڭگو كوممۇ-
نىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى تۇرۇشلۇق جاي شەنشى - گەنسۇ -
نىڭشيا چېگرا رايونىنى قامال قىلىشنى جىددىيلەشتۈردى . سوۋېت ئىتتىپا-
قى خەلقى ۋە جۇڭگو خەلقى ۋاقىتلىق قىيىنچىلىق مەزگىلىدە تۇرۇۋاتاتتى .
شىنجاڭدىكى ئىزچىل تۈردە سىياسىي پۇرسەتپەرەسلىك قىلىپ كېلىۋاتقان
مىلىتارىست شېڭ شىسەي ۋەزىيەتنى خاتا مۆلچەرلەپ ، جۇڭگو كوممۇنىس-
تىك پارتىيىسى بىلەن ئورناتقان ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى مىللىي بىر-
لىكسەپكە ئۈزۈل - كېسىل بۇزغۇنچىلىق قىلىپ ، 1942 يىل 8 - ئايدا ئۆزى-
نى گومىنداڭ ئەكسىيەتچىلىرىنىڭ قوينىغا ئاتتى ، سوۋېت ئىتتىپاقىغا ، كوم-
پارتىيىگە ، خەلققە قارشى غالجىرانە جىنايى ھەرىكەتلەرنى ئېلىپ باردى .
ئۇ تەكلىپكە بىنائەن شىنجاڭدا خىزمەت ئىشلەشكە كەلگەن جۇڭگو كوممۇ-
نىستىك پارتىيىسىنىڭ بارلىق ئەزالىرىنى ۋە ئۇلارنىڭ ئائىلە - تاۋابىئاتلى-
رىنى بۇيرۇق چۈشۈرۈپ قولغا ئالدى ، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ
مۇنەۋۋەر ئەزالىرى چېن تيەنچۇ ، ماۋزېمىن ، لىن جىلۇلارغا يوشۇرۇن زىيان-
كەشلىك قىلدى ؛ ھەر قايسى مىللەتلەردىن بولغان زور بىر تۈركۈم نوپۇز-
لۇق ئەربابلارنى ، تەرەققىيپەرۋەر كىشىلەرنى ۋە بىگۇناھ ئاممىنى قولغا
ئالدى ۋە ئۇلارغا زىيانكەشلىك قىلدى . شۇنىڭ بىلەن شىنجاڭدا ئىشپى-
يونلار زورلۇق - زومبۇلۇق قىلدى ، ھەممىلا يەر تۈرمىگە ئايلاندى ، نۇرغۇن
كىشىلەر بالا - چاقىلىرىدىن ، مال - مۈلكىدىن ئايرىلىپ ، خانىۋەيران
بولدى . ھەر مىللەت خەلقى چېكىدىن ئاشقان تېررورلۇق ئىچىدە ياشاشقا
مەجبۇر بولدى .

شېڭ شىسەي ئۆزىنى گومىنداڭنىڭ قوينىغا ئاتقاندىن كېيىن ، شىن-
جاڭنىڭ سوۋېت ئىتتىپاقى بىلەن بولغان چېگرا سودىسىمۇ توختىتىۋەتتى ،

شىنجاڭنىڭ چارۋا ، تېره - يۇڭ ، ئۇچەي قاتارلىق ئەنئەنىۋى ئېكسپورت
تاۋارلىرىنى سىرتقا چىقىرىش مۇمكىن بولماي ، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ تۇر-
مۇشى ۋە ئىشلەپچىقىرىشىغا كېرەكلىك چاي ، گەزلىمە ، سەرەڭگە ، قەنت -
گېزەك ، قەغەز ، قەلەي قاتارلىق بۇيۇملارنىڭ مال مەنبەسى ئۈزۈلۈپ قال-
دى . ئۇنىڭ ئۈستىگە گومىنداڭ مەركىزىي ھۆكۈمىتىنىڭ قەغەز پۇلى شىن-
جاڭغا كۆپلەپ ئېقىپ كىردى ، شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەتمۇ ئۆلكە پۇلىنى
بېسىش ، تارقىتىشنى تېزلەتتى ، نەتىجىدە پۇل پاخاللىشىپ ، مال باھاسى
ئۇچقانداك ئۆرلەپ كەتتى . 1944 - يىلى ئىلىدا مال باھاسى 1943 - يى-
لىدىكىدىن ئوتتۇرا ھېساب بىلەن يەتتە يېرىم ھەسسە ئۆرلىدى ، شېڭ شى-
سەي ۋە گومىنداڭ ھۆكۈمىتىنىڭ ھەر مىللەت خەلقىگە زورلۇق - زومبۇلۇق بى-
لەن سالغان ئالۋاڭ - ياساقلىرى كۈنسايىن ئېشىۋەردى ، ھەر مىللەت خەل-
قى ئاچ - يالىڭاچ تۇرمۇش كۆچۈرۈپ ، ئېغىر ئازاب - ئوقۇبەت ئىچىدە
قالدى . بەزى كىشلەر سوۋېت ئىتتىپاقىغا چىقىپ كېتىشكە ، يەنە بەزى كى-
شىلەر جانىنى تىكىپ قويۇپ تەۋەككۈل قىلىشقا مەجبۇر بولدى . شىنجاڭدى-
كى ئىجتىمائىي زىددىيەت ، سىنىپىي زىددىيەت ۋە مىللىي زىددىيەت كۈن-
دىن - كۈنگە كەسكىنلەشتى ، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ قارشىلىق كۆرسىتىش
كۈرىشى ئۈزۈلمەي يۇز بېرىپ تۇردى .
شىنجاڭنىڭ سوۋېت ئىتتىپاقى بىلەن بولغان چېگرا لىنىيىسى ناھايىتى
ئۇزۇن . شېڭ شىسەي تەرەققىيپەرۋەر قىياپەتكە كىرىۋالغان مەزگىلدە ، سو-
ۋېت ئىتتىپاقى كۆپ قېتىم ئەسكەر چىقىرىپ ، ئۇنىڭ ھاكىمىيەتنى مۇستەھكەم-
لىشىگە ياردەم بەرگەنىدى ، ئۇمۇ شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىگە پايدى-
لىق بولغان ئىلغارراق بەزى سىياسەتلەرنى يۈرگۈزگەنىدى . شېڭ شىسەي
ئۆزىنى گومىنداڭ ئەكسىيەتچىلىرىنىڭ قوينىغا ئاتقاندىن كېيىن ، سوۋېت
ئىتتىپاقى بىلەن تۈزگەن تۈرلۈك كېلىشىملەرنى يىرتىپ تاشلاپ ، سوۋېت
ئىتتىپاقىنى شىنجاڭدىكى بارلىق مەسلىھەتچىلەر ، مۇتەخەسسىسلەر ، ھەربىي
ئوقۇتقۇچىلار ، گېئولوگىيىلىك تەكشۈرۈش ئۆمىكى ۋە قۇمۇلدا تۇرۇشلۇق
قىزىل ئارمىيە 8 - تۈەننى چېكىندۈرۈپ كېتىشكە مەجبۇر قىلدى . بۇنىڭ بى-
لەن ، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مەنپەئىتىگىلا ئېغىر زىيان يېتىپ

قالماستىن ، گېرمانىيە فاشىستلىرى بىلەن ئۇرۇش قىلىۋاتقان سوۋېت ئىتتى-
پاقىنىڭ مەنپەئەتىگىمۇ زىيان يەتتى . ئۇنىڭ ئۈستىگە ، ئامېرىكا جاھانگىرلى-
كىنىڭ تەسىر كۈچلىرى شىنجاڭغا ھەدەپ قول تىققانلىقتىن ، سوۋېت ئىتتىپا-
قىنىڭ ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشىدىن كېيىن ئۆزىنىڭ بىخەتەرلىكى ۋە ستراتې-
گىيىلىك ئورۇنلاشتۇرۇشىغا بولغان دىققەت - ئېتىبارى تېخىمۇ قوزغالدى .
شۇڭا ، سوۋېت ئىتتىپاقى شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ شېڭ شىسەي-
گە ۋە شىنجاڭدىكى گومىنداڭ دائىرىلىرىگە قارشى تۇرۇش كۈرىشىگە كۆپ
تەرەپتىن ياردەم بەردى . ئالما - ئاتا ، ئەنجان ، تاشكەنت قاتارلىق
جايلاردا ھەربىي تەلىم - تەربىيە بازىسى قۇرۇپ ، سوۋېت ئىتتىپاقىدا ئو-
قۇۋاتقان شىنجاڭلىق تەرەققىيپەرۋەر ياشلارنى ۋە نائىلاج سوۋېت ئىتتىپاقى-
غا قېچىپ كەتكەن كىشىلەرنى شىنجاڭغا قايتىپ بارغاندىن كېيىن ، قوراللىق
كۈرەشنى قانات يايدۇرۇشنىڭ تايانچىلىرى بولسۇن دەپ تەربىيىلىدى ؛
ئالما - ئاتا ، تاشكەنت قاتارلىق جايلاردا شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەل-
قىنى شېڭ شىسەيگە ۋە گومىنداڭنىڭ ئەكسىيەتچىل ھۆكۈمرانلىقىغا قارشى
تۇرۇشقا سەپەرۋەر قىلىش ئاساسىي مەزمۇن قىلىنغان تەشۋىقات بۇيۇملىرى-
نى نەشر قىلىپ ، تۈرلۈك يوللار بىلەن شىنجاڭغا كىرگۈزۈپ ، ئاز سانلىق
مىللەتلەر ئىچىدە ناھايىتى زور تەسىر قوزغىدى .

سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ قوللىشى ۋە ياردەم بېرىشى ئارقىسىدا ، شىنجاڭ-
دىكى ئاز سانلىق مىللەتلەر ئىچىدىكى ، جۇڭگو كوممۇنىستلىرىنىڭ تەربىيە-
سى ۋە تەسىرىنى قوبۇل قىلغان بەزى تەرەققىيپەرۋەر ياشلار ، ئىلگىرى سو-
ۋېت ئىتتىپاقىدا ئوقۇغان بەزى زىيالىيلار ۋە شېڭ شىسەي بىلەن گومىنداڭ
ئەكسىيەتچىلىرىنىڭ ھۆكۈمرانلىقىغا قارشى تۇرىدىغان ھەر قايسى ساھەدى-
كى زاتلار ، ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ ئىلى ، تارباغاتاي ، ئالتاي ، تاشقور-
غان (ھازىرقى تاشقورغان تاجىك ئاپتونوم ناھىيىسى) قاتارلىق جايلاردا
« ماركسىزم - لېنىنىزم ئۆگىنىش گۇرۇپپىسى » ، « ئازادلىق تەشكىلاتى » ،
« ئالتاي قازاق مىللىي ئاقارتىش كومىتېتى » قاتارلىق مەخپىي تەشكىلاتلار-
نى قۇردى . بۇ تەشكىلاتلار ھەر قايسى جايلاردا ئاممىغا تەشۋىق قىلىدى-
غان ، ئاممىنى تەشكىللەيدىغان ، قوراللىق كۈرەش ئېلىپ بېرىشقا رەھبەر-

لىك قىلىدىغان ئورگانغا ۋە سوۋېت ئىتتىپاقىدىكى مۇناسىۋەتلىك تەرەپلەر بىلەن ئالاقە باغلايدىغان كۆۋرۈككە ئايلاندى. شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ شېڭ شىسەي ۋە گومىنداڭنىڭ ئەكسىيەتچىل ھۆكۈمرانلىقىغا قارشى كۈرىشى ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى ئۈچۈن كۈچ توپلاپ بەردى ۋە شارائىت ھازىرلاپ بەردى.

1944 - يىلى، ئىچكى - تاشقى ۋەزىيەتتە شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىنقىلابىي كۈرەشلىرىگە پايدىلىق زور ئۆزگىرىشلەر يۈز بەردى. خەلقئارادا سوۋېت ئىتتىپاقى قىزىل ئارمىيىسى گېرمانىيە فاشىست قوشۇنلىرىنى سوۋېت ئىتتىپاقى دۆلەت چېگرىسىدىن پۈتۈنلەي قوغلاپ چىقىرىپلا قالماي، بەلكى شەرقىي ياۋروپادىكى بەزى دۆلەتلەرنى ئازاد قىلدى ھەمدە 9 - ئايدا گېرمانىيە زېمىنىغا كىرىپ ئۇرۇش قىلدى؛ ياپون تاجاۋۇزچىلىرى تىنچ ئوكياندا ئارقا - ئارقىدىن مەغلۇبىيەتكە ئۇچراپ، دۆڭتياۋيىنجى ئىچكى كابىنتى ئىستىپا بېرىشكە مەجبۇر بولدى. مەملىكەت ئىچىدە جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى رەھبەرلىك قىلىۋاتقان دۈشمەن ئارقا سېپىدىكى ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى تايانچ بازىلاردا ياپون تاجاۋۇزچى قوشۇنلىرىغا قىسمەن قايتۇرما ھۇجۇم قىلىنىپ، كەڭ كۆلەمدىكى دۆلەت زېمىنى قايتۇرۇۋېلىندى؛ گومىنداڭ جەڭ مەيدانىدىكى خېنەن - خۇنەن - گۇاڭشى ئۇرۇشىدا گومىنداڭ قوشۇنلىرى ئېغىر تالاپەتكە ئۇچراپ، كەڭ كۆلەمدىكى دۆلەت زېمىنى قولدىن بېرىپ قويدى، بۇ ھال گومىنداڭ ھۆكۈمرانلىقىدىكى رايونلاردىكى كەڭ خەلقنىڭ مۇستەبىت ھۆكۈمرانلىققا قارشى تۇرۇش، دېموكراتىك ئىسلاھاتنى تەلەپ قىلىش يولىدىكى دېموكراتىك ھەرىكىتىدە يېڭى دولقۇن قوزغىدى. ئىچكى - تاشقى ۋەزىيەتنىڭ تەرەققىياتى شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ شېڭ شىسەي ۋە گومىنداڭنىڭ ئەكسىيەتچىل ھۆكۈمرانلىقىغا قارشى تۇرۇش ئىرادىسى ۋە غەيرىتىگە زور ئىلھام بەردى.

1939 - يىلىلا شېڭ شىسەي چارۋىچىلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ۋە ئۆزىنى قوغداش قورالى ئورنىدا ئىشلىتىپ كېلىۋاتقان قورال - ياراقلىرىنى يىغىۋېلىش توغرىسىدا بۇيرۇق چۈشۈرۈپ، چارۋىچىلارنىڭ قاتتىق قارشىلى-

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

قىنغا ئۇچرىغانىدى، «قورال - ياراق ئېنقىلاش» بىلەن «قورال - ياراق ئېنقىلاشقا قارشى تۇرۇش» كۆرىشى بىر مۇنچە جايلاردا، بولۇپمۇ ئالتاي ۋىلايىتىدە ئارقا - ئارقىدىن ھەر خىل كۆلەمدىكى قوراللىق تىركىشىشلەرنى كەلتۈرۈپ چىقارغانىدى. 1943 - يىلى شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمىتى يەنە بۇيرۇق چۈشۈرۈپ، ھەر مىللەت خەلقىنى 10 مىڭ ھەربىي ئات ئىئانە قىلىشقا زورلىدى، بۇ «ئات تەقدىم قىلىش ھەرىكىتى» دەپ ئاتالدى. بۇنداق ئېغىر سېلىق ئاساسلىقى ئىلى، تارباغاتاي، ئالتاي ۋىلايەتلىرىدىكى كەڭ نامرات چارۋىچىلارنىڭ زىممىسىگە يۈكلەنگەنىدى. بىر مەھەل خەلقنىڭ غەزەپ - نەپرىتى قايناپ تاشتى، بۇنىڭ بىلەن ئەسلىدىلا كەسكىنلىشىپ كەتكەن سىنىپىي زىددىيەت ۋە مىللىي زىددىيەتلەر تېخىمۇ ئۆتكۈرلەشتى. «قورال - ياراق ئېنقىلاش» ۋە «ئات تەقدىم قىلىش ھەرىكىتى» ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىنىڭ پارتلىشىدىكى ئوت تۇتاشتۇرغۇچى پىلىتە بولدى، ئىنقىلاب خۇددى بەتلەگىلىك ئوقيادەك، تېگىپ كەتسىلا پارتلاپ كېتىدىغان دەرىجىگە بېرىپ يەتتى.

1 . شىنجاڭ ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىنىڭ پارتلىشى ۋە تەرەققىي قىلىشى

(1944 - يىل 4 - ئايدىن 1945 - يىل 9 - ئايغىچە)

1944 - يىلى (4 - ئايدىن 12 - ئايغىچە)

4 - **ئاينىڭ** 9 - **كۈنى** شېڭ شىسەي ۋە گومىنداڭنىڭ ئەكسىيەتچىل ھۆكۈمرانلىقىغا قارشى يەر ئاستى تەشكىلات — « غۇلجا ئازادلىق تەشكىلاتى » سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ غۇلجىدا تۇرۇشلۇق كونسۇلخانىسىنىڭ قوللىشى ۋە ياردىمى ئارقىسىدا ، غۇلجا ناھىيە بازىرى (ھازىرقى غۇلجا شەھىرى) دە قۇرۇلدى ، ئېلىخان تۆرە[1] رەئىس بولدى .

بۇ تەشكىلات تاسادىپىي قۇرۇلغان ئەمەس . ئۇ جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ تەربىيىسى ۋە تەسىرىنى قوبۇل قىلغان ، سوۋېت ئىتتىپاقىدا ئوقۇپ ، ماركسىزم - لېنىنىزم ئىدىيىسى تەربىيىسىنى ئالغان بىر تۈركۈم تەرەققىيپەرۋەر كىشىلەرنىڭ مەيدانغا كېلىشى ۋە تۈرتكە بولۇشى ئارقىسىدا ، ئۇزاق مۇددەت غۇلغۇلا قىلىنىش ئارقىلىق ، ئەينى ۋاقىتتا شېڭ شىسەي ۋە

---

① ئېلىخان تۆرە (1885 — 1976) : روسىيىنىڭ توخماق دېگەن يېرىدىكى بىر دىندار ئائىلىدە دۇنياغا كەلگەن ، ئۆزبېك . ئىلگىرى سەئۇدى ئەرەبىستان ۋە بۇخارالاردا دىنىي بىلىم ۋە تىبابەتچىلىكنى ئۆگەنگەن . 1929 - يىلى سوۋېت ئىتتىپاقىدىن شىنجاڭدىكى غۇلجىغا كېلىپ ئولتۇراقلىشىپ ، دىن تارقىتىش ۋە تىبابەتچىلىك ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللانغان . 1937 - يىلى شېڭ شىسەي تەرىپىدىن قولغا ئېلىنىپ تۈرمىگە تاشلانغان ، 1941 - يىلى تۈرمىدىن چىقىپ غۇلجىدىكى ئەڭ چوڭ مەسچىت — بەيتۇللا مەسچىتىگە ئىمام بولغان . ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى مەزگىلىدە ، « غۇلجا ئازادلىق تەشكىلاتى » نىڭ رەئىسى ، ئۈچ ۋىلايەت ھۆكۈمىتىنىڭ رەئىسى قاتارلىق ۋەزىپىلەردە بولغان . شىنجاڭ ئۆلكىلىك بىرلەشمە ھۆكۈمەت قۇرۇلۇش ھارپىسىدا ، سوۋېت ئىتتىپاقى ھۆكۈمىتىنىڭ بۇيرۇقى بىلەن دۆلىتىگە قايتىپ كەتكەن . 1976 - يىلى كېسەل سەۋەبى بىلەن تاشكەنتتە ۋاپات بولغان .

گومنداڭنىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچرىغان ، گومنداڭنىڭ ئەكسىيەتچىل هۆكۈمرانلىقىغا قارشى هەر قايسى مىللەت ، هەر قايسى سىنىپ ، هەر قايسى تەبىقىدىكىلەر ۋە هەر خىل سىياسىي كۈچلەرنىڭ بىرلىشىشى بىلەن قۇرۇلغان .

بۇ تەشكىلاتنىڭ رەھبەرلىك تەركىبىدىكىلەرنىڭ ئەھۋالى مۇرەككەپ بولۇپ ، ئابدۇكېرىم ئابباسوپ① ، قاسىمجان قەمبىرى② قاتارلىق تەرەققىيپەرۋەر زىيالىيلار ئاز سانىنى تەشكىل قىلاتتى . ئېلىخان تۆرە ، مۇھەممەت-

---

① ئابدۇكېرىم ئابباسوپ (1921 — 1949) : ئەسلى يۇرتى شىنجاڭ ئاتۇش ، ئۇيغۇر ، ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىنىڭ رەھبەرلىرىدىن بىرى . ئالتە يېشىدا ئانىسى بىلەن ئىلىغا كېلىپ ئولتۇراقلاشقان . 15 يېشىدا ئۈرۈمچىگە كېلىپ ، ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ ئۆلكىلىك 1 - ئوتتۇرا مەكتەپتە ۋە شىنجاڭ شۆيۈەنى قارمىقىدىكى مىللىي تولۇق ئوتتۇرا سىنىپىدا بىلىم ئالغان . خەنزۇ تىلى ۋە خەنزۇ يېزىقىنى پۇختا بىلەتتى . 1939 - يىلى شىنجاڭ خەلقىنىڭ جاھانگىرلىككە قارشى تۇرۇش ئۇيۇشمىسىغا قاتناشقان . 1942 - يىلى غۇلجىدا ئوقۇتقۇچى ، قوشۇمچە ئىلى ۋالىي مەھكىمىسىنىڭ تەرجىمانى بولۇپ ، مەخپىي خىزمەت بىلەن شۇغۇللانغان ، « غۇلجا ئازادلىق تەشكىلاتى » نىڭ رەھبىرىي ئەزاسى بولغان . شىنجاڭ ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى پارتلىغاندىن كېيىن ، ئۈچ ۋىلايەت هۆكۈمىتىنىڭ ئەزاسى ، قوشۇمچە ئىچكى ئىشلار نازارىتىنىڭ نازىرى ، تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ باشلىقى ، ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابچىل ياشلار تەشكىلاتى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ رەئىسى ، شىنجاڭ ئۆلكىلىك بىرلەشمە هۆكۈمەتنىڭ ئەزاسى ، قوشۇمچە مۇئاۋىن باش كاتىپى ، دېموكراتىك ئىنقىلاب پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ رەئىسى ، شىنجاڭدا تىنچلىق ۋە خەلقچىللىقنى ھىمايە قىلىش ئىتتىپاقى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى ، قوشۇمچە شۇ ئىتتىپاقنىڭ ئاخبارات باشقارمىسىنىڭ باشلىقى قاتارلىق ۋەزىپىلەردە بولغان . 1949 - يىل 8 - ئايدا ، يېڭى سىياسىي مەسلىھەت كېڭىشى يىغىنىغا قاتنىشىش ئۈچۈن بېيجىڭغا كېتىۋېتىپ ئايروپىلان ھادىسىسىگە ئۇچراپ بەختكە قارشى قازا تاپقان .

② قاسىمجان قەمبىرى (1910 — 1956) : شىنجاڭ ئاتۇشتىن ، ئۇيغۇر . شائىر ۋە دراماتورگ . ئىلگىرى سوۋېت ئىتتىپاقىدا ئوقۇپ ، 1932 - يىلى ۋەتەنگە قايتىپ كەلگەن . 1944 - يىل 3 - ئايدا ئىلىغا بېرىپ ، « غۇلجا ئازادلىق تەشكىلاتى » نىڭ ئەزاسى بولغان . شىنجاڭ ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى پارتلىغاندىن كېيىن ، ئۈچ ۋىلايەت هۆكۈمىتى سەھىيە نازارىتىنىڭ نازىرى قاتارلىق ۋەزىپىلەردە بولغان . شىنجاڭ ئۆلكىلىك بىرلەشمە هۆكۈمەت قۇرۇلغاندىن كېيىن ، ئىلگىرى - ئاخىر بولۇپ قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ مۇئاۋىن ۋالىيسى ، ئۆلكىلىك ئۇيغۇر ئۇيۇشمىسىنىڭ باشلىقى قاتارلىق ۋەزىپىلەردە بولغان . يېڭى جۇڭگو قۇرۇلغاندىن كېيىن ، يەكەن ۋىلايىتىنىڭ ۋالىيسى ، جەنۇبىي شىنجاڭ مەمۇرىي مەھكىمىسىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى قاتارلىق ۋەزىپىلەردە بولغان . 1956 - يىلى كېسەل سەۋەبى بىلەن قەشقەردە ۋاپات بولغان .

جان مەخسۇم ① قاتارلىق يۇقىرى قاتلام دىنىي زاتلار ۋە رەھىمجان سابىر ھاجى② ، سالىجانباي باباجان ③ قاتارلىق سودىگەرلەر ، چارۋىدارلار ۋە پومېشچىكلەر كۆپ سانىنى تەشكىل قىلاتتى .

بۇ تەشكىلات قۇرۇلغاندىن كېيىن ، ئابدۇكېرىم ئابباسوپ قاتارلىق كىشىلەر زىيالىيلار ۋە تەرەققىيپەرۋەر ياشلار ئارىسىدا شىڭ شىسەي ۋە گومىنداڭنىڭ ئەكسىيەتچىل ھۆكۈمرانلىقىغا قارشى تەشكىلاتچىلىق ۋە تەرغىباتچىلىق خىزمەتلىرىنى ئىشلىدى . ئېلىخان تۆرە قاتارلىقلار فېئودال يۇقىرى قاتلام ۋە دىنىي زاتلار ئارىسىدا مەخپىي ئالاقە باغلىدى ھەمدە غۇلجا

---

① مۇھەممەتجان مەخسۇم (1902 — 1962) : روسىيىنىڭ يەركەنت دېگەن يېرىدە تۇغۇلغان ، ئۇيغۇر . دىندار ئائىلىدىن كېلىپ چىققان . 1916 - يىلى غۇلجىغا كېلىپ ئولتۇراقلىشىپ سودىگەرچىلىك قىلغان . « غۇلجا ئازادلىق تەشكىلاتى »نىڭ رەھبىرىي ئەزاسى . ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى پارتلىغاندىن كېيىن ، ئۈچ ۋىلايەت ھۆكۈمىتىنىڭ ئەزاسى ، قوشۇمچە ئالىي سوتنىڭ باشلىقى قاتارلىق ۋەزىپىلەردە بولغان . يېڭى جۇڭگو قۇرۇلغاندىن كېيىن ، ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي مەسلىھەت كېڭەشنىڭ دائىمىي ئەزاسى ، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي مەسلىھەت كېڭەشنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى قاتارلىق ۋەزىپىلەردە بولغان . 1962 - يىل 1 - ئايدا كېسەل سەۋەبى بىلەن ئۈرۈمچىدە ۋاپات بولغان .

② رەھىمجان سابىر ھاجى (1906 — 1973) : شىنجاڭ غۇلجىدىن ، ئۇيغۇر . ئىلىدىكى چوڭ سودىگەر ۋە چوڭ پومېشچىك ، مەسئۇدنىڭ جيەن ئوغلى ھەم كۈيئوغلى . « غۇلجا ئازادلىق تەشكىلاتى »نىڭ رەھبىرىي ئەزاسى ، غۇلجا قوزغىلىڭىغا قاتناشقان ۋە ئۇنى پىلانلىغان ، ئۈچ ۋىلايەت ھۆكۈمىتىنىڭ ئەزاسى ، قوشۇمچە ھەربىي ئىشلار نازارىتىنىڭ نازىرى ، ئىچكى ئىشلار نازارىتىنىڭ نازىرى ، ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىنىڭ سۆھبەت ۋەكىلى ، شىنجاڭ ئۆلكىلىك بىرلەشمە ھۆكۈمەتنىڭ ئەزاسى ، قوشۇمچە خەلق ئىشلىرى نازارىتىنىڭ مۇئاۋىن نازىرى قاتارلىق ۋەزىپىلەردە بولغان . يېڭى جۇڭگو قۇرۇلغاندىن كېيىن ، شىنجاڭ ئۆلكىلىك خەلق ئىشلىرى نازارىتىنىڭ مۇئاۋىن نازىرى ، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي مەسلىھەت كېڭەشنىڭ ئەزاسى ، ئىلى قازاق ئاپتونوم ئوبلاستلىق سىياسىي مەسلىھەت كېڭەشنىڭ دائىمىي ئەزاسى قاتارلىق ۋەزىپىلەردە بولغان . 1973 - يىل 12 - ئايدا كېسەل سەۋەبى بىلەن غۇلجىدا ۋاپات بولغان .

③ سالىجانباي باباجان (1870 — 1954) : ئەسلى يۇرتى روسىيە ، ئۆزبېكىستاننىڭ تاشكەنت شەھىرى ئەتراپىدىكى مەرغۇلان دېگەن جايدا تۇغۇلغان ، ئۆزبېك . كېيىن سودىگەرچىلىك قىلىپ ئىلىغا كۆچۈپ كەلگەن . باي سودىگەر ھەم چوڭ پومېشچىك . « غۇلجا ئازادلىق تەشكىلاتى »نىڭ رەھبىرىي ئەزاسى . ئۈچ ۋىلايەت ھۆكۈمىتىنىڭ ئەزاسى . قوشۇمچە يەر - سۇ ئىشلىرى نازارىتىنىڭ نازىرى بولغان . 1954 - يىل 7 - ئايدا ، كېسەل سەۋەبى بىلەن غۇلجىدا ۋاپات بولغان .

بەيتۇللا مەسچىتىنى پائالىيەت نۇقتىسى قىلدى. دىنىي مۇراسىملاردىن پايدىلىنىپ، ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلغۇچى ئاز سانلىق مىللەتلەر ئاممىسىغا، ھەم شېڭ شىسەي، گومىنداڭنىڭ ئەكسىيەتچىل ھۆكۈمرانلىقىغا قارشى تۇرۇش مەزمۇنىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان، ھەم پانئىسلامىزم، پانتۈركىزم ۋە مىللىي بۆلگۈنچىلىك مەزمۇنىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان تەشۋىقاتلارنى ئېلىپ باردى. ئۇلار شېڭ شىسەي، گومىنداڭ ئەكسىيەتچىلىرى ۋە ئاز سانلىق مىللەتنى چىققان فېئودال كۈچلەرنىڭ شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىگە سالغان سىنىپىي زۇلۇم، مىللىي زۇلۇملىرى كەلتۈرۈپ چىقارغان بارلىق ئازاب ـ ئوقۇبەتلەرنى پۈتۈنلەي «كاپىر» لاردىن بولغان «خەنزۇلارنىڭ ھۆكۈمرانلىقى» پەيدا قىلغان دەۋېلىپ، كىشىلەرنى خەنزۇلارغا قارشى تۇرۇشقا، خەنزۇلارنى چەتكە قېقىشقا چاقىرىپ، «غازات» قىلىشقا كۈشكۈرتتى. ئۇلار شىنجاڭنىڭ تارىخنى بۇرمىلاپ، مۇستەقىل بولۇشنى، بۆلۈنۈشنى تەرغىپ قىلدى.

4 ـ ئاينىڭ 10 ـ كۈنى ئامېرىكا زۇڭتۇڭى روزۋېلت جياڭ جيېشىغا تېلېگراممىا يوللاپ، ئۇنىڭغا دۇنيا بويىچە فاشىزمغا قارشى تۇرۇش ئىتتىپاقىنىڭ ئومۇملۇقىنى كۆزدە تۇتۇپ، جۇڭگو بىلەن سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ شىنجاڭدىكى جىددىي مۇناسىۋىتىنى پەسەيتىپ، خەلقئارالىق كۈچلەرنىڭ يېڭىباشتىن تەشكىللىنىشى داۋامىدا سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ قوللىشىغا ئېرىشىشنى تەۋسىيە قىلدى.

4 ـ ئاينىڭ باشلىرى ئالتاي پارتىزانلىرى ئەترىتى چىڭگىل ناھىيىسىنىڭ بۇلغۇن دەرياسى ۋادىسىدا قۇرۇلدى، سۇلۇباي باش قوماندان بولدى.

شۇ ئاينىڭ باشلىرى موڭغۇلىيە خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ رەھبىرى چويبالسان چېگرىنى كۆزدىن كەچۈرۈش نامى بىلەن، شىنجاڭنىڭ چىڭگىل ناھىيە-

سىگە كېلىپ ئوسمان ئىسلام[1] نى قوبۇل قىلدى. ئوسمان ئىسلامنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن، موڭغۇلىيە خەلق جۇمھۇرىيىتى بىر تۈركۈم ھەربىي مەسلىھەتچىلەرنى ئەۋەتتى ھەمدە قورال - ياراغ، ئوق - دورىلارنى ئەكىلىپ بەردى.

4 - ئاينىڭ 12 - كۈنى سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ جۇڭگودا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى پەن يۈشىن گومىنداڭ ھۆكۈمىتى مەمۇرىي ئىشلار مەھكىمىسىنىڭ باشلىقى سۇڭ كېغا: يېقىندىن بۇيان شىنجاڭدا يۈز بەرگەن بىر قاتار چوڭ - كىچىك ئىشلارنىڭ ھەممىسى جۇڭگودا سوۋېت ئىتتىپاقىغا قارشى كەيپىياتنىڭ كېڭىيىشى ئۇلغىيىۋاتقانلىقىغا ئىسپات بولالايدۇ، دېدى.

4 - ئاينىڭ 13 - كۈنى ئالتاي پارتىزانلىرىنىڭ مۇھاسىرىگە ئېلىشى ئارقىسىدا، گومىنداڭنىڭ چىڭگىل ناھىيىسىدىكى ھاكىمى تاۋبەيچۈەن چىڭگىل ناھىيە بازىرىنى تاشلاپ، قالدۇق قىسىملىرىنى باشلاپ گۆچۈڭغا قاچتى.

4 - ئاينىڭ 19 - كۈنى جۇڭگو بىلەن سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ شىنجاڭدىكى جىددىي مۇناسىۋىتىنى پەسەيتىش ئۈچۈن، جياڭ جيېشى مۇنۇلارنى قارار قىلدى: (1) شىنجاڭ دائىرىلىرىنىڭ ھەر قانداق چېگرا توقۇنۇشىدىن ساقلىنىشى ھەققىدە قاتتىق بۇيرۇق چۈشۈرۈش. (2) 5 - ئايدا ئۆتكۈزۈلىدىغان گومىنداڭ مەركىزىي ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ ئومۇمىي يىغىنىدا

---

[1] ئوسمان ئىسلام (1899 — 1951): شىنجاڭ كۆكتوقاي ناھىيىسىدىن، قازاق. شىنجاڭ ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى پارتلاشتىن بۇرۇن، شېڭ شىسەيگە قارشى كۆپ قېتىم قوراللىق كۈرەش قوزغىغان. 1944 - يىلى بىر مەھەل ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىنى قوللىغان. 1945 - يىل 9 - ئايدا ئۈچ ۋىلايەت ھۆكۈمىتىنىڭ ئەزاسى، قوشۇمچە ئالتاينىڭ ۋالىيسى بولغان، كېيىن گومىنداڭ بىلەن تىل بىرىكتۈرۈپ، ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىغا قارشى چىققان. شىنجاڭ تىنچ يول بىلەن ئازاد بولغاندىن كېيىن، قوراللىق توپىلاڭ كۆتۈرۈپ ئەسىرگە چۈشكەن. 1951 - يىل 5 - ئايدا خەلق ھاكىمىيىتى تەرىپىدىن قانۇن بويىچە ئۇنىڭغا ئۆلۈم جازاسى بېرىلگەن.

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com